

تربیون آزاد انجمن صنفی روزنامه‌نگاران برای بررسی طرح پیشنهادی مرکز پژوهش‌های مجلس

افشین محمدی

مطبوعات صورت گرفت که به دلیل واکنش مطبوعات این تلاش به ثمر نرسید افزود: این روزها، شاهدیم که مجدداً تلاشی برای تغییر قانون مطبوعات در حال شکل‌گیری است و اگر چه یکی از شیوه‌های اصولی برای تدوین و تصویب قانون در کشورهایی که به مشاوره اهمیت می‌دهند، مشورت با افرادی است که این قانون به آنان مرتبط است، اما متأسفانه در این مورد هیچ مشاوره، هماهنگی یا نظرخواهی با اهالی مطبوعات انجام نگرفته برای همین ما ناچار شدیم که خودمان را در این کار مشارکت دهیم و دیدگاه‌ها و نظراتی را که می‌توانیم در این ارتباط داشته باشیم مطرح کنیم تا حداقل آنان از نظر اهالی مطبوعات نسبت به این موضوع مطلع شوند و این تربیون هم در همین جهت برگزار شده است.

پس از پایان سخنان رئیس هیأت‌مدیره انجمن صنفی روزنامه‌نگاران، تعدادی از روزنامه‌نگاران با شرکت در تربیون، به بحث درباره ضرورت تغییر یا عدم تغییر قانون مطبوعات پرداختند. احمد زیدآبادی دبیر شورای تحریریه روزنامه همشهری گفت: در مورد قانون

یافت و در همین سالها حرکت به سمت قانونمندشدن فعالیت‌های مطبوعاتی صورت گرفت. در سال ۱۳۷۰ برای اولین بار هیأت منصفه مطبوعات تشکیل شد تا به جرایم مطبوعاتی رسیدگی کند، تشکیل هیأت منصفه را می‌توان موفقیت بسیار بزرگی در تاریخ فعالیت‌های مطبوعاتی کشور دانست.

مزروعی با اشاره به اینکه طی هفت سال گذشته راه خوبی در عرصه مطبوعات طی شده است خاطرنشان کرد: البته مشکلات و نارسایی‌هایی هم بوده که این مشکلات تجربه خوبی را در این زمینه در تاریخ مطبوعات ما به ثبت رسانیده است. وی افزود: طبیعی است که در هر عمل اجتماعی کاستی‌هایی هم وجود داشته باشد و مشکلاتی پیش آید. در کشور ما نیز چون مطبوعات بار فضای سیاسی کشور را به دوش می‌کشند در عرصه فعالیت‌های سیاسی - اجتماعی نیز هزینه‌هایی به آنان تحمیل می‌شود. حتی ممکن است با جابجایی جریان‌های سیاسی، تغییراتی در فضای مطبوعاتی حاصل شود. مزروعی با بیان این مطلب که در سال ۱۳۷۴ تلاشی برای تغییر قانون

انجمن صنفی روزنامه‌نگاران به دنبال انتشار طرح پیشنهادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تربیون آزادی برای بحث و بررسی پیرامون «ضرورت تغییر یا عدم تغییر قانون مطبوعات» روز یکشنبه اول آذرماه برگزار نمود.

رجبعلی مزروعی رئیس هیأت‌مدیره انجمن صنفی روزنامه‌نگاران طی سخنانی در این جلسه گفت: پس از پیروزی انقلاب اسلامی، نخستین قانون مطبوعات در سال ۱۳۵۸ توسط شورای عالی انقلاب تصویب شد و سپس در تدوین قانون اساسی نیز چند اصل به فعالیت‌های مطبوعاتی اختصاص یافت که برپایه همین اصول و مقتضیات زمان، قانون مطبوعات دوم انقلاب در سال ۱۳۶۴ در مجلس شورای اسلامی تصویب و این‌نامه اجرایی آن در سال ۱۳۶۵ تدوین و از سال ۱۳۶۵ مبنای فعالیت‌های مطبوعاتی قرار گرفت.

وی افزود: تا سال ۱۳۶۸ به دلیل شرایط خاص ناشی از جنگ، توسعه مطبوعات در اولویت نبود اما پس از آن مطبوعات از نظر کمی و کیفی توسعه

■ **رجبعلی مزروعی، رئیس هیأت مدیره انجمن صنفی روزنامه‌نگاران: برای اصلاح قانون مطبوعات هیچ مشاوره، هماهنگی یا نظرخواهی با اهالی مطبوعات انجام نشده است.**

فعلی مطبوعات چه کسانی که اعتقاد دارند که این قانون حقوق مطبوعات را رعایت نمی‌کند و یک حداقل ناچیزی برای آزادی مطبوعات قایل است و چه کسانی که اعتقاد دارند این قانون سقف آزادی مطبوعات را خیلی افزایش داده و یک هرج‌ومرج فکری ایجاد کرده است - هردو دسته - اعتقاد دارند که این قانون ابهاماتی دارد و بعضی از مفاهیم آن روشن نشده است. نکته مهم این است که پی‌بریم این تغییر و تحول، نظر کدام گروه را تأمین می‌کند.

به نظر من قانون فعلی، حداقل چیزی است که آزادی مطبوعات را در شرایط حاضر تأمین می‌کند. لذا هرگونه تغییر در آن را به ضرر مطبوعات می‌دانم.

کامبیز نوروزی یکی از اعضای هیأت منصفه مطبوعات نیز طی سخنانی با اشاره به مناقشات حقوقی که راجع به مطبوعات طی ماه‌های اخیر صورت گرفته گفت: در این مورد یک نکته مورد غفلت واقع شده و آن این است که معمولاً در مسایل جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی کیفری، پدیده مجرمانه، زمانی به حد بحرانی می‌رسد که از لحاظ فراوانی در حد بالایی قرار گرفته باشد اما در هر نظام اجتماعی وجود جرم و تخلف طبیعی است.

وی افزود: نکته‌ای که وجود دارد این است که الان در زمینه مطبوعات چه چیزی رخ داده است که حقوق مطبوعات

و جرایم مطبوعاتی طی چندماه اخیر به شکل یک معضل و با شمایل بحرانی جلوه داده می‌شود؟ قانون مطبوعات کاملاً روشن است و خیلی از سؤال‌هایی که درباره این قانون مطرح می‌شود اساساً پاسخ‌های روشن و صریح حقوقی دارد. جرایم مطبوعاتی، حقوق و حدود فعالیت‌های مطبوعاتی در این قانون کاملاً روشن است. از طرفی فعالیت مطبوعاتی طی سالهای اخیر با یک شمارگان بسیار بالا، کاملاً روشن است و اگر هم جرم مطبوعاتی رخ داده پرونده‌ای برای آن تشکیل شده و مورد تعقیب قضایی قرار گرفته است.

نوروزی ادامه داد: هر شماره یک نشریه بالقوه محل جرم مطبوعاتی است و در این چندصد هزار شماره نشریه که منتشر شده است تعداد جرم‌ها رقمی حول و حوش ۱۰۰ است که رقم ناچیزی است. اکثر این اتهام‌ها نیز حکم برائت خورده است. حتی یک مورد هم پرونده‌ای که به مسایل امنیت ملی مربوط باشد و منجر به محکومیت شده باشد، نداشتیم. حالا چه بحرانی بوده که در حال حاضر مسأله حدود مطبوعات و جرایم مطبوعاتی اینقدر کانون توجه قرار گرفته است؟

نوروزی افزود: در بحث اصلاح و تغییر قانون، باید اول روشن شود که نظم و قانون موجود چه ایرادی دارد؟ دوم نظمی که می‌خواهند جایگزین این نظم بکنند چه تفاوت‌هایی با نظم موجود دارد؟ نمی‌شود مدعی شد که به موجب قانون موجود، مطبوعاتی‌ها جرم می‌کنند و از مجازات فرار می‌کنند! هیأت منصفه و هیأت نظارتی وجود دارد که این امور را پی‌گیری می‌کنند.

خانم اعظم نوری، معاون حقوقی و پارلمانی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و عضو هیأت منصفه مطبوعات نیز طی سخنانی اظهار داشت: من هم معتقدم که قانون، فعلی مطبوعات ابهام دارد نه تنها

■ **دکتر گودرز افتخارچهرمی،**

عضو هیأت نظارت بر مطبوعات: متأسفانه مرکز پژوهش‌ها در جهت محدود کردن مطبوعات گام برداشته است.

قانون مطبوعات بلکه هر قانونی ممکن است این ابهامات را داشته باشد. اما این قانون چون در زمان جنگ تصویب شده، در جایگاه خودش قانون کامل، جامع و خوبی است و ابهامات آن در حدی نیست که ما در این شرایط زمانی و مکانی بخواهیم آن را اصلاح کنیم. وی گفت: در قانون فعلی مطبوعات حدود برخی موارد مانند هیأت نظارت بر مطبوعات مشخص نیست. یکی از نکات مسلم این است که آیا هیأت نظارت می‌تواند لغو مجوز بکند؟ هیأت نظارت به هیچ‌وجه قانوناً نمی‌تواند لغو مجوز بکند مگر در یک مورد که آن هم متن قانون به گونه‌ای نگارش شده که از آن می‌توان این‌گونه استنباط کرد. در بقیه موارد چنین حقی هیأت نظارت ندارد که به عنوان یک مرجع، مجوز صادره‌ای را لغو بکند.

خانم نوری افزود: در پیش‌نویس طرح تغییر قانون مطبوعات که از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس تنظیم شده، مقدمه با مؤخره آن همخوانی ندارد. مقدمه این پیش‌نویس به گونه‌ای است که به سمت یک فضای باز پیش می‌رود اما در انتها، آزادی مطبوعات محدود شده است.

وی افزود: ما به عنوان مسئولان وزارت ارشاد معتقدیم که وظیفه ما حمایت از نشریات در چارچوب قانون اساسی است و اگر نشریات مرتکب خلافی شوند با همین قانون می‌توانیم با آنان برخورد کنیم و واقعاً هر خلافی هم که

■ اعظم نوری، معاون حقوقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: قانون فعلی مطبوعات، قانون کامل، جامع و خوبی است و ابهامات آن در حدی نیست که ما در این شرایط زمانی و مکانی بخواهیم آن را اصلاح کنیم.

شده با آنان برخورد شده و اینطور نبوده که قانون دست ما را بسته باشد.

محمد آقازاده از روزنامه ایران نیز گفت، در یک سال اخیر مطبوعات توانسته‌اند آنقدر مؤثر واقع شوند که یک جناح فعال سیاسی را به تکاپو وادارند و این نشان‌دهنده عملکرد مؤثر و خوب مطبوعات بوده است. از این رو مطبوعات باید سختی‌های زیادی تحمل کنند. وی افزود برای اولین بار در تاریخ کشور ما، دولت حامی آزادی است و برای اولین بار است که دولت از آزادی مطبوعات دفاع می‌کند و این حاصل دوم خرداد است. آزادی پیش‌فرضی برای اشتباه کردن است. اگر اینطور نباشد، خلاقیت و ابتکار از بین می‌رود، اصلاً حق روزنامه‌نگاران است که اشتباه کنند. وی گفت: باید با کسانی که طراح پیش‌نویس تغییر قانون فعلی مطبوعات هستند رودرو صحبت کنیم. اگر به نتیجه رسیدیم که تغییر قانون مطبوعات ضروری است و باید مفاد آن از درون چنین جلسات گفت‌وگویی تهیه شود.

کاظمی از روزنامه‌نگاران روزنامه زن نیز گفت: در پیش‌نویس تغییر قانون مطبوعات در مورد تهدید امنیت ملی صحبت شده است. به نظر من قبل از هر چیزی باید تعاریف واژه تهدید امنیت ملی ارائه شود و معلوم شود که منظور از تهدید امنیت ملی چیست.

فریبرز بیات دبیر سرویس اجتماعی روزنامه همشهری نیز اظهار داشت:

ضرورت وجودی قانون جدید هنگامی حس می‌شود که قاعده و رفتار روشنی وجود نداشته باشد و اگر هم وجود داشته باشد، مردم به آن پایبند نباشند. در این موقع است که قانون جدید لازم می‌آید. اما تلاش باید این باشد که قانون جدید را درونی کنیم تا مردم به آن الزامات رفتاری پایبند باشند.

وی گفت: ما باید به سمت مسئولیت‌پذیری اجتماعی و رعایت اخلاق حرفه‌ای به جای وضع قوانین متعدد حرکت کنیم. امروزه در سطح جهان تلاش بر این است که کشورها قوانین خود را لاغر کنند و در عوض آن را درونی و نهادینه کنند. ما نیز که ادعای فرهنگی داریم باید چنین کنیم. وی افزود: رسیدگی به جرم مطبوعاتی باید با حضور هیأت منصفه و در دادگاه صالحه انجام گیرد. قانون اساسی هم تکیه‌اش بر این بوده که با جرم فرهنگی خیلی با سختی برخورد نکنند، چون جرایم مطبوعاتی خیلی سیال است. لذا برخورد با جرایم و تخلفات مطبوعات باید در جهت اصلاح و ترمیم تخلف صورت گیرد نه اینکه از روش تنبیه استفاده شود. در حالی که در پیش‌نویس تغییر قانون بر تنبیه تأکید شده است و اصلاً پیش‌بینی آموزش فرد تخلف‌کننده در پیش‌نویس وجود ندارد.

بیات خاطر نشان کرد: پیشنهاد ماده واحده اصلاح قانون مطبوعات به سه دلیل خلاف قانون اساسی است. یکی اینکه دامنه منع‌ها و محدودیت‌ها را وسعت داده و دوم اینکه نگاه تنبیهی دارد نه نگاه اصلاحی و آموزشی و سوم اینکه هدفش این است تا با خارج کردن برخی از جرایم مطبوعاتی و وارد کردن آن به حوزه جرایم عمومی، رسیدگی به آن از شکل علنی و با حضور هیأت منصفه خارج کند. بیات افزود: فکر نمی‌کنم که نمایندگان مجلس با توجه به سوگندی که به قانون اساسی یاد کرده‌اند به این سادگی از اصول روشن و صریح قانون اساسی بگذرند و به این ماده واحده رأی بدهند.

جعفر گلایی از روزنامه سلام نیز گفت: این ماده واحده، جناحی است؛ خود طرح یا مدافعاتش و یا اهدافش. طراحانش از این طریق اهداف خاصی را دنبال می‌کنند. زمانی که برای اصلاح و تغییر قانون انتخاب شده‌اند نیز این مدعا را تأیید می‌کند. چون برخورد با مطبوعات برای جناح راست قبلاً مشکل نبود و احتیاجی به تغییر قانون مطبوعات نداشتند ولی در شرایط فعلی چون این امکان برایشان فراهم نیست از تغییر قانون صحبت می‌کنند. وی افزود: دارد یک اتفاق خطرناکی می‌افتد که یک جناح برای رفع نیازهای مقطعی و جناحی خود می‌خواهد قانون را عوض کند. و وظیفه ما این است که با آن مقابله کنیم.

دکتر گودرز آفتخار جهرمی عضو هیأت نظارت بر مطبوعات نیز طی سخنانی گفت: در شرایط فعلی که بحث توسعه سیاسی و اجتماعی از طرف دولت خاتمی مطرح شده است انتظار می‌رفت اگر قرار است طرحی در جهت تغییر قانون مطبوعات ارائه شود در جهتی باشد که ابهاماتی برطرف کند اما متأسفانه مرکز پژوهش‌های مجلس در جهتی گام برداشته که مطبوعات را محدود کند و در عین حال طرحی هم که ارائه کرده مخالف صریح قانون اساسی است.

دکتر جهرمی افزود: در اصل ۱۶۸ قانون اساسی صریحاً ذکر شده که رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی و با حضور هیأت منصفه در محافل دادگستری صورت گیرد و در بخش دیگر نحوه انتخاب، شرایط و اختیارات هیأت منصفه و تعریف جرم سیاسی براساس موازین اسلامی مشخص شده است و از آنجایی که تعریف جرم مطبوعاتی روشن و واضح است، نیازی به تعریف مجدد ندارد و هر جرمی که توسط مطبوعات صورت گیرد جرم مطبوعاتی است و اگر بخواهیم برخی از جرایم مطبوعاتی را جدا کنیم و بدون هیأت منصفه در دادگاه رسیدگی کنیم، خلاف قانون اساسی است.

■ احمد زیدآبادی، دبیر شورای
تحریریه روزنامه همشهری:
قانون فعلی، حداقل چیزی است که
آزادی مطبوعات را در شرایط
حاضر تأمین می‌کند. لذا هرگونه
تغییر در آن را به ضرر مطبوعات
می‌دانم.

وی گفت: اصلاً چه ضابطه‌ای وجود دارد که ما تعدادی از جرایم را جدا کنیم و از آنجایی که ضابطه‌ای وجود ندارد، پس بقیه جرایم را نیز می‌توان جدا کرد و اگر بخواهیم این جرایم را جدا کنیم و دیگر چیزی به نام جرم مطبوعاتی نداریم. دکتر افتخارچهرمی با بیان این مطلب که تاکنون هرگاه نشریات جرمی را مرتکب شده‌اند در دادگاه به این جرایم رسیدگی و رأی صادر شده است افزود: بنابراین چنین طرحی خلاف صریح قانون اساسی است و وظیفه نمایندگان مجلس این است که آن را امضاء نکنند و وظیفه مطبوعاتی‌ها نیز این است که با آن مخالفت کنند.

وی تأکید کرد: به‌رحال قانون اساسی ما که آزادی را پذیرفته، قید عدم مغایرت با حقوق اسلامی و عمومی را مطرح کرده اما این مخل به مبانی اسلامی بودن، یک مقوله «من درآوردی» و سلیقه‌ای نیست و به وسیله قانون مشخص شده که چه چیزی مغایر موازین اسلام است.

وی در پایان سخنانش تصریح کرد: این طرح با روشی که دولت در پیش دارد و با توسعه سیاسی - اجتماعی موردنظر دولت، مغایر است.

مهرداد خدیر یکی دیگر از روزنامه‌نگاران شرکت‌کننده در این تریبون برارائه تعاریف روشن از مفاهیم و واژه‌ها در قانون مطبوعات تأکید کرد و گفت: مطبوعات یک کالای فرهنگی هستند و کالای فرهنگی نیز باید مورد حمایت قرار گیرند. وی افزود: یک جناح خاصی در

برخورد با مسایل به دنبال حل مسأله نیست و تنها به دنبال پاک کردن صورت مسأله است. وزارت ارشاد باید در این زمینه متفعلانه برخورد نکند و لایحه پیشنهادی در زمینه اصلاح قانون مطبوعات ارائه بدهد.

حمیرا حسینی یگانه از روزنامه کیهان نیز گفت: در این تریبون از قشر مطبوعاتی انتظار می‌رفت که خیلی منطقی‌تر برخورد کنند چون اینقدر با احساسات نسبت به نمایندگان که منتخب خود ما هستند بد برخورد کردید که آدم دلش می‌خواست از آقای لاریجانی دفاع کند.

وی افزود: بدون شک یک روزنامه‌نگار در صدد است تا آزادی بیشتری داشته باشد. قانون فعلی مطبوعات دارای ابهامات زیادی است و حقوق روزنامه‌نگار اصلاً مشخص نشده است. وی گفت، من یادم می‌آید چندسال پیش که مجله رسانه با همین روزنامه‌نگاران در مورد لزوم تغییر قانون مطبوعات نظرخواهی کرده بود، آنها جواب مثبت دادند اما حالا چه شده که آنها با تغییر قانون مطبوعات مخالفت می‌کنند. حسینی گفت: چرا ما از این فضایی که بوجود آمده استفاده نکنیم و یک جواب درست به مرکز پژوهش‌های مجلس ندهیم؟ سؤال من در اینجا از آقای بورقانی این است که مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها در این ۱۳ سال در راستای اصلاح قانون مطبوعات چکار کرده است؟

حسینی تصریح کرد: حقوق و جایگاه روزنامه‌نگار مشخص نیست و ما نشسته‌ایم که آقای لاریجانی برای ما تعریف کند. وی افزود: اگر پیام دوم خرداد را گرفته بودیم مستدل‌تر صحبت می‌کردیم نه جناح راست از کره مریخ آمده و نه ما از ونوس. همه ما دارای یک هدف مشترک هستیم. بهتر آن است که ما در مقابل این ماده واحد، پیشنهاد مشخصی را ارائه بدهیم.

دکتر طه هاشمی عضو کمیسیون

فرهنگ و ارشاد مجلس شورای اسلامی نیز طی سخنانی گفت: یک اصلی را در مجلس در دست داریم که قبل از تصویب هر طرحی، نظرات کارشناسی متخصصان را در مورد آن جویا شویم و اصلاً مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی نیز با این هدف تأسیس شد. وی افزود قاعدتاً اگر موضوعی در ارتباط با قانون مطبوعات قرار است مطرح شود باید ابتدا نظرات اصحاب مطبوعات پرسیده شود و من به عنوان یک نماینده مجلس قول می‌دهم که اگر چنین طرحی به مجلس بیاید حتماً در کمیسیون ارشاد از نظرات اهل مطبوعات استفاده خواهیم کرد و بدون ارزیابی نظرات آنان حرکتی را انجام نخواهیم داد.

دکتر هاشمی گفت: فکر نمی‌کنم مجلس حاضر باشد که خودش را در مقابل مطبوعات و افکار عمومی قرار بدهد چون ما هم مطبوعاتی می‌خواهیم که آزاد باشند و هم مجلسی که مقتدر باشد.

عضو کمیسیون فرهنگ و ارشاد مجلس شورای اسلامی ادامه داد: در حال حاضر که به دنبال موضوعات توسعه سیاسی و فرهنگی هستیم باید ابهاماتی که وجود دارد برطرف شود و ما هم در حال تمرین هستیم. دولت و مجلس باید همت کنند تا تعاریف واضح و روشن بیان شود. طه هاشمی همچنین گفت: ما از دید منفی به این طرح نگاه نکنیم البته من نمی‌دانم آن طرح واقعاً تحدید کنند. مطبوعات است یا نه؟ اما باید قانون را به گونه‌ای اصلاح کنیم که به دور از ابهام روند توسعه آزادی بیان را مشخص کند.

در پایان این جلسه مزروعی رئیس هیأت‌مدیره انجمن صنفی روزنامه‌نگاران اظهار داشت: در یک جمع‌بندی کلی از دیدگاه‌های ارائه شده درباره ضرورت تغییر یا عدم تغییر قانون مطبوعات می‌توان استنباط کرد که همکاران مطبوعاتی تغییر قانون مطبوعات را در شرایط فعلی به مصلحت جامعه نمی‌دانند. □